

Οι νέες τεχνολογίες, κυρίως του δεύτερου μισού του εικοστού αιώνα, είχαν ως συνέπεια –μεταξύ άλλων– επαναστατικές αλλαγές στις μεθόδους παραγωγής, στον καταμερισμό εργασίας, στους όρους απόσπασης υπεραξίας, στον διεθνή καταμερισμό εργασίας, στις σχέσεις των ιμπεριαλιστικών χωρών με τον τρίτο κόσμο κλπ., κλπ. Άλλοι μιλούν για νέα φάση του καπιταλισμού, άλλοι για νέο στάδιο. Αλλά, πέρα από τους τίτλους και τις θεωρητικές διαφορές, αυτό που προέχει είναι να κατανοήσουμε τις νέες πραγματικότητες και τις επιπτώσεις τους στη ζωή και στο μέλλον της ανθρωπότητας.

Μετά την κατάρρευση του «σοσιαλιστικού στρατοπέδου», ο καπιταλισμός παραμένει –επί του παρόντος– μοναδικός σχεδόν κυρίαρχος του πλανήτη. Ειδικά ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός, με τους πολέμους της Νέας Τάξης, επιχειρεί να πραγματοποιήσει το παλαιό όνειρο των ΗΠΑ για παγκόσμια οικονομική, πολιτική και στρατιωτική ηγεμονία. Αλλά η σύγχρονη βαρβαρότητα απαιτεί και τη θεωρητική της δικαίωση, στο πεδίο της οικονομίας, του δικαίου και της ηθικής. Το σημερινό τείχος της Οντοπίας επιχειρεί να προσεγγίσει τη σημερινή πραγματικότητα και τις σχετικές θεωρητικές «διατριβές», στο πεδίο της οικονομίας.

Κατά τους απολογητές του καπιταλισμού, η αγοράία κοινωνία είναι η τελική μορφή ανθρωπίνης συμβίωσης. Κατά συνέπεια ο μαρξισμός, και ειδικά η μαρξική οικονομική θεωρία, διαψεύστηκε εκ των πραγμάτων. Παραμένει, κατά συνέπεια, η σύγχρονη «μοναδική σκέψη» (*pensée unique*) η οποία επιχειρεί να δικαιώσει τον νεοφιλελευθερισμό και γενικότερα τις νέες, και περισσότερο βάρβαρες, μεθόδους κυριαρχίας της νεκρής εργασίας (του κεφαλαίου), πάνω στη ζωντανή. Είναι όμως έτσι τα πράγματα; Οι δύο διαπρεπείς λόγιοι οικονομολόγοι G. Duménil και D. Lévy αναλύουν κριτικά τις παραδοσιακές καπιταλιστικές θεωρίες στο φως των σημερινών δεδομένων και αναδεικνύουν την επικαιρότητα της μαρξιστικής οικονομικής θεωρίας. Στο επόμενο άρθρο, ο R. Hettger, ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Ερευνών της Γαλλίας ασκεί κριτική στη «μοναδική σκέψη» και την αντιπαράβαλλει με τη νεοφιλελεύθερη πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, σήμερα ζούμε τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης του κεφαλαίου και προπαντός της πιο παρασιτικής μορφής του: του χρηματιστικού κεφαλαίου. Η καθηγήτρια Σ. Αντωνοπούλου αναλύει τον χαρακτήρα της λεγόμενης παγκοσμιοποίησης και τις νέες αντινομίες που αυτή συνεπάγεται. Αλλά η –επί του παρόντος– κυριαρχία του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής δεν συνεπάγεται κάποια κοινωνία ειρήνης και γενικευμένης ευημερίας. Το αντίθετο: φτώχεια μέσα στον πλούτο, καταστροφή των φυσικών αποθεμάτων, όξινση των κοινωνικών αντιθέσεων και χρήση –για άλλη μια φορά– των πολέμων ως μέσου κυριαρχίας. Ο καθηγητής I. Mészáros αναλύει τη δομική κρίση του κεφαλαίου και τις κοινωνικές της συνέπειες.

Αυτές είναι ορισμένες βασικές πλευρές της σημερινής πραγματικότητας, που προσεγγίζονται κριτικά από τις προηγούμενες εργασίες. Αλλά οι νέες πραγματικότητες τροποποιούν ουσιαστικά τις σχέσεις των ιμπεριαλιστικών κέντρων με τις αναπτυσσόμενες χώρες

του «τρίτου κόσμου». Ο καθηγητής Σ.Σ. Μουράντ θέτει το ερώτημα κατά πόσον οι χώρες αυτές, ακολουθώντας τον καπιταλιστικό τρόπο ανάπτυξης, μπορούν να προσεγγίσουν το επίπεδο των αναπτυγμένων καπιταλιστικών χωρών. Η απάντησή του είναι αρνητική. Τέλος, αν δεν δεχτούμε ότι η νίκη του καπιταλισμού είναι τελική, τότε τίθεται εκ νέου, και στις νέες συνθήκες, το πρόβλημα του κατά πόσον η ανάπτυξη του κεφαλαιοκρατικού τρόπου παραγωγής μπορεί να είναι ο «προγεννιήτωρ» του σοσιαλισμού. Το κεφαλαιώδες αυτό ερώτημα πραγματεύεται ο καθηγητής P. Chattopadhyay.

Στο σημερινό τεύχος δημοσιεύονται επίσης επίκαιρα κείμενα για το ευρωσύνταγμα, για τις νομικές παραβιάσεις στη δίκη του ΕΛΑ και για το «Μακεδονικό». Επίσης, με αφορμή τα 80 χρόνια από τον θάνατο του Λένιν, άρθρο του καθηγητή Γ. Πλάγγεση για τη φιλοσοφική πλευρά του έργου του Λένιν. Επίσης συνεχίζεται ο Διάλογος για την Παιδεία, με το άρθρο του Χρ. Κάτσικα, δημοσιεύονται ποιήματα του Luis Cernuda μεταφρασμένα από τον Β. Αλεξίου και, όπως πάντα, το Χρονικό του Βιβλίου.

Για την «εικονογράφιση» της Οντοπίας

Στο σημερινό τεύχος η Οντοπία παρουσιάζει την έκθεση του Pino Pandolfini Τριήρης, που πραγματοποιήθηκε στο εργαστήριο Λιμενικών Έργων, του τμήματος Πολιτικών Μηχανικών του ΕΜΠ, στην Πολυτεχνειούπολη Ζωγράφου (24 Νοεμβρίου - 31 Ιανουαρίου, 2000). Το έργο έχει διαστάσεις 6,30×7,50×4,30 μέτρα και φιλοξενείται μέχρι σήμερα στο προαναφερθέν εργαστήριο.

Ο Pino Pandolfini γεννήθηκε στην Ιταλία το 1942. Σπούδασε χαρακτηριστική και γλυπτική στα εργαστήρια των Mario και Carlo Leoni, και ζωγραφική στη Σχολή Καλών Τεχνών της Μπολόνια. Από το 1977 ζει στην Ελλάδα, όπου με τη Δήμητρα Σιατερλή ίδρυσαν το «Κέντρο Χαρακτητικής Αθηνών». Έχει κάνει πολλές ατομικές εκθέσεις και έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές, στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.